

Slachtoffers zoeken en vinden. Een onderzoek naar het werk van de kinderporno-rechercheurs (2018), Anton van Wijk m.m.v Juno van Esseveldt, Anouk Lenders, Lieselot Scholten en Antoon Smulders (Bureau Beke, Arnhem). Verkenningen 81

Doelstelling

optimaliseren van c.q. een wetenschappelijk onderbouwde (rationele) basis geven aan het proces en de opbrengsten van het uitkijken van kinderpornografisch beeldmateriaal zodat nieuwe slachtoffers van kinderporno geïdentificeerd kunnen worden (en het misbruik stopt).

Onderzoeksvragen

1. Hoe werkt het uitkijkproces van de kinderpornorechercheurs in de praktijk en hoe kan op een efficiënte manier worden bepaald of er in het aangetroffen beeldmateriaal nieuwe slachtoffers zijn te vinden?
2. Welke kenmerken van het slachtoffer, beeldmateriaal en eventueel verdachte leiden tot een succesvolle identificatie van het slachtoffer en welke niet?
3. Wat zijn de implicaties voor de politiepraktijk, gegeven de antwoorden op de vragen 1 en 2?

Methoden van onderzoek

- vragenlijst uitkijkproces; 83 keer ingevuld
- interviews met 33 rechercheurs

Samenvatting

Het identificeren van slachtoffers op basis van beeldmateriaal is erg tijdrovend. Het ontbreekt de politie aan ‘objectieve’ maatstaven voor het nemen van de beslissing om te stoppen met het uitkijken van beelden wanneer de kans op het nog vinden van nieuwe slachtoffers gering is. Als gevolg hiervan gaan individuele beeldrechercheurs bij het maken van deze beslissing af op hun kennis en ervaring. Dit onderzoek tracht meer greep te krijgen op die impliciete kennis en ervaring van rechercheurs. Daarvoor is gekeken hoe het uitkijkproces van de kinderpornorechercheurs in de praktijk werkt. Daarbij was er aandacht voor de vraag hoe op een efficiënte manier kan worden bepaald of er in het aangetroffen beeldmateriaal nieuwe slachtoffers zijn te vinden. Ook is gekeken of kenmerken van het slachtoffer, beeldmateriaal en eventueel de verdachte leiden tot een succesvolle identificatie van het slachtoffer.

Voor het onderzoek is een vragenlijst ontwikkeld die door de rechercheur in verschillende fasen bij het uitkijken van fotobestanden is ingevuld. Verder zijn korte interviews met 33 rechercheurs gehouden.

De ingevulde vragenlijsten hebben vrijwel uitsluitend betrekking op de ‘kleinere’ zaken, ofwel zaken met een beperkte hoeveelheid afbeeldingen. Grotere zaken, met terabytes aan data, zijn niet door de teamleiders in het onderzoek betrokken omdat het teveel werk zou zijn om alles uit te kijken. De keuze om zaken niet helemaal uit te kijken, is dan al gemaakt. Over de eerste onderzoeksvraag - kan het uitkijkproces worden geoptimaliseerd? – is daarom geen eenduidig antwoord te geven.

Het blijkt dat nieuw kinderpornografisch materiaal in alle fasen van het uitkijkproces voorkomt. Op basis van dit onderzoek kan niet worden gesteld dat na 25% van het uitgekeken materiaal gestopt kan worden met het verder zoeken naar nieuwe slachtoffers.

Het vinden van nieuw kinderpornografisch materiaal is mede afhankelijk van de ervaring van de rechercheurs. Minder ervaren rechercheurs treffen minder vaak nieuw materiaal aan. De

ervaring zit in het herkennen van wat oud en nieuw materiaal is. Gecombineerd met het knelpunt van een zeer korte opleiding – een dag – maakt dat de onderzoekers aanbevelen om zowel hier meer tijd in te steken als ook in de training on the job en de werving van digitaal experts.

Het ontbreken van een betrouwbare nationale database en het bestaan van afzonderlijke databases in de eenheden zorgt voor een beperkte identificatie van nieuwe slachtoffers.

Er zijn geen specifieke kenmerken van slachtoffers of van de omgeving of combinaties daarvan die op de afbeelding staan te noemen, die leiden naar de identiteit van het slachtoffer. Elke zaak is in dat opzicht toch weer uniek.